

KJAK

Arbeidsførur aldur – hvat er tað?

Bozena Rasmussen

Alle taler om det, men ingen tør røre ved det. Hvorfor?

Det er jo et følsomt emne. JO, det er noget af et "tabu".

Når man bliver født, har man ingen alder, men så begynder den at tikke. Så kommer man måske i vuggestuen, senere i børnehaven og bagefter i folkeskolen. Så er man kommet til den officielle alder: 7 år

Er du fyldt 7 år, skal man gå i skole. Skolen kan vare længe eller kort; det er ikke altid, at man selv kan bestemme, hvorlænge man skal være der. Man kan være der til og med 10. klasse. Enten går man videre eller starter at arbejde. Og så går der mange år og så begynder man at mærke alderen.

Men det taler man ikke om - i politik, at man skulle lave tilpasninger, så folk forblev i arbejde. Man har tilgængæld sat en pensionsgrænse dvs. når man er så og så mange år, kan man få folkepension, om man ansøger om det.

Pensionsalder/folkepensionsalder er 67 år her til lands, den højeste i hele Skandinavien. Pensionsalderen i Europa er forskellig fra land til land. Hvis man tager Frankrig, så var pensionsalderen 60 år.

Der var store strejker pga denne aldersforhøjelse til 62 år. Endelig pensionsalder er 70 år og så bestemmer man ikke, om man kan forblive på arbejdspladsen. Sædvanligvis er det 67 år, som afgør om man går på pension frivilligt eller ufrivilligt. Der er mange, der kunne fortsætte, om man tilbød dem et andet job, måske på halvtid eller nogle dage om ugen, men NEJ! Holdningen er, at de 67 årige skal UD! Det er det man kalder ufleksibelt arbejdsmarked.

Nogler klarer det, andre ikke, de visner bort som en blomst, fordi de ikke kan finde livets melodi dvs. have fast job og social anseelse. Når folk taler sammen, spørger de altid, hvad laver du? Dvs. at arbejde er blevet ens image.

Arbejdsfær alder anfører man som et tidsrum, hvor man er fuld-beskæftiget og man yder til samfundet det, man skal som borger. Grænsen i dag er flydende, fordi man bliver ældre og måske ikke så nedslidt som i gamle dage. Og der er mange, der kunne og ville arbejde=bidrage til samfundet ved at arbejde. Her på Færøerne er det hver 2., der er 67 år, der supplerer sin folkepension.

Men der er holdninger, som direkte er farlige for samfundet: "lad dem gå på pension", så er vi fri for dem. Problemet er, at man bliver

jo ikke fri for dem, tværtimod, de kan blive de tunge for samfundet, flere udgifter pga sygdom, livslede, dårligt humør osv. Man kan faktisk, om man vil og kan og er interesseret i det man laver, arbejde til 90 år. Eksempel: Nanna av Skála, som fyldte 100 for kort tid siden, har udgivet bøger indtil hun var 95 år. Hun er selvfølgelig ikke et almindeligt eksempel, men om man kunne arbejde til 75 – 80 år, for det gør man i de private erhver. Arbejdsfær alder har flyttet sig og det bør politikerne tænke over og gøre tilpasninger i loven som f. eks.:

1) At man kunne blive på sin arbejdsplads på lempelige vilkår hele dagen eller ¾ dagen uden at modtage folkepension. I Frankrig giver staten støtte til firmaer, som beskæftiger folk i pensionsalder

2) At man kunne blive ansat et andet sted, hvor de har brug for hjælp fra ½ dag til færre antal timer, hvor man holder sig aktiv, men supplerer sin folkepension.

3) I dag kan man arbejde, men bliver så hårdt beskattet som ingen anden befolkningsgruppe, 60%. Man arbejder gratis, om man synes vældig godt om arbejdet, men det varer ikke så længe, fordi under disse betingelser er der ingen, at der har lyst at arbejde. Man bliver straffet for holde sig i vigør. Er det virkelig det, vi gerne vil have? Skatteloftgrænsen er 61.000, alt uanset om det pension eller en virkelig indtægt bliver beskattet effektiv marginalskat på ca. 75%. Så høj skat betaler ingen anden befolkningsgruppe på Færøerne – ikke engang millionindtægterne!

Selv FN har fundet ud af, at i konventionen for ældre kommer til at stå: ret til arbejde, ret til pension, ret til "deseant life", osv. Man gør det pga demografiske fremskrivninger, men man ignorerer dem her i landet, selvom Búskaparráðið har udtalt, at der skal så mange i arbejde som muligt.

"Det er på tider at tænke anderledes."

Jeg synes, at alle dem, der anvender dette udtryk, burde tænke sig om, inden de bruger det udtryk. Den tid det blev brugt i, er gået og vender ikke tilbage! Vi må tænke NYT, om vi skal være her alle sammen - uden for mange fattige, de er her allerede, så de IKKE skulle blive FLERE!

Jeg mener, at dette indlæg er på sin plads, ISÆR nu, når politikerne tænker på at sætte pensionsalderen op i stedet for at DIFFERENCIERE den, da man ved, at visse kategorier af arbejdet er mere opslidende end andre. Og det faktum kommer man ikke udenom!

Ligesom i alle andre fag kræves der i dag INNOVATION.

SJÚKRAHÚSVERKIÐ v.m.

Heri Mohr

1987 undirskriv-aðu okkara lögmaður og danski statsministerin eina semju um at broyta umsitingina á Føroya Gjaldstovu frá leypandi millum-rokningum millum landskassan og ríkiskassan til blokkskipan við støði í heimastýrisskipanini og øðrum lógum um, hvør eigur at rinda hvat.

So einfalt var tað.

Hendan broytingin kostaði skattaborgaranum at kalla ikki eitt klovið oyra. Ikki so mikið sum ein nýggjan næming við stóli í einum króki.

Stutt sagt: Galdandi refusiðns-skipan varð í 1987 væl og virðiliga kannað og skrásett av øllum relevantum instansum, líka mikið hvar í fyrisitingini, tað veri seg í Havn, á bygd og í Danmark, har ríkiskassin luttók saman við landskassanum, áðrenn hetta arbeiðslagið varð broytt til eina blokkskipan, sum skuldi virka frá 1. januar 1988.

Við í hesum blokki kom eisini sjúkrahúsverkið við fylgjandi býtislykli við støði í galdandi lógum:

Okkara 3 sjúkrahús: landskassin 50% og ríkiskassin 50%.

Ríkishospitalið og onnur dansk sjúkrahús: ríkiskassin 100%.

Í 1988 vóru útreiðslurnar til sjúkrahúsverkið (4) 325 milliónir, og av hesum vóru 173 milliónir í blokkinum [tí fyrsta] oyramerktar til íløgur og rakstur av sjúkrahúsverkinum.

Semjan var eisini um, at ríkiskassans partur – nú blokkur – skuldi dagførast eina ferð um árið, og annars rindast gjaldstovuni ávegis eftir tørvi nakrar ferðir um árið við skrivligari áheitan til Ríkisumboðsmannin. Slík ávegis gjøld vórðu vanligar avgreidd "borið" dag um dag, t.v.s. handað beinleiðis við fastari reglugerð og hjálp?

mannagongd.

Hetta arbeiðslagið riggaði sera væl í 13 ár.

So broyttist alt snøgt sagt til tað verra.

Landsstýrið gjørdi av, at frá 1. januar 2002 skuldi øll dagføring av ríkiskassablokkinum, eisini til heilsuverkið og almannaverkið, djúpfrystast, eins og øll prístalsviðgerð v.m. skuldi steðgast.

Hetta vóru ikki hissini boð at fáa úr Tinganesi.

Í 2001 var rakstrarkostnaður sjúkrahúsverksins (4) samanlagdur 433 milliónir. Av hesum var ríkiskassans partur 252 milliónir.

Sama árið varð blokkurin lækkaður við 366 milliónum virkandi frá 1. januar 2002, umframt at hann samstundis varð djúpfrystur.

Í 2013 [tølini 2014-2017 havi eg ikki við hondina] kostaði sjúkrahúsverkið (4) samanlagt 688 milliónir, av hesum átti ríkiskassin (blokkurin) at endurrinda gjaldstovuni 407 milliónir, men hann varð jú niðurfrystur 1. januar 2002.

Figgingin til sjúkrahúsverkið var og er figgjarliga lamskorðið á seytjanda ári.

At játta pening í rúgvu uttan at útvega neyðuga figging og at djúpfrysta lógásetta figging hevði als ikki nakar tápuligur molbúgvifunnið uppá.

Samanumtikið:

Djúpfrystingin av blokkinum til figging av sjúkrahúsverkinum í 2001-2018 hevur kostað landskassanum ótaldar 100-tals milliónir, og løgtingið tykist ikki at hava dirvi og vit at fáa landskassan aftur á beint. Lógloysi og ótryggleiki tykist at valda.

Nær fær vanligt vit og skil aftur fótafesti í okkara landspolitikki? Nær fer løgtingið at taka neyðug stig til tess at fáa vælferðarsamfelagið Føroyar aftur á beint til rættvísa samfelagið við neyðugum tryggleika eisini hjá gomlum, sjúkum, avlamnum og øllum, ið krevja umsorgan og hjálp?

Kristian Petersen seksti ár tann 27. juni

Livir tú uppi við Sevdalsveg saman við unnustu tini, Káru.

Vakrari kvinna og búpláss er ikki á Guðs grønu jørð, har Skarðsá hevur tutlað tær og tínum vakurt ljóð í oyrað - um lívsins mannagongd, lívsins andadrátt og megi í vanligum lívi, í ítrótti og í kórsangi, á hvørjum degi. Tú hevur verið ein diggur basssangari á hesum spelkna vegi. Ein góður ítróttarmaður og vinur at heita á, tá ið á stóð í fyrireikingum til mentanartiltøk í kórlíki í trúnaði og trygd í hesi bygd - um Skarðsárygg - undir vøkrum skýlofti um Slættnatind, Kjófellið, Brosmutúvu og Húsafellið.

Her er tín andadráttur sum maður, pápi og abbi og brosandir lítla Eva krýnir lötuna við sínum vakra smili til Abbanoða.

Vakurt er at sjá, tá ið tú og konan koma við tykkara ommu og abbaþørnum oman av Sevdalsvegi - brosandir av gleði, fram við Bjarnasteini at vitja langommu, Adelheit niðri við Kirkjuveg, har hon situr og hugsar um seg og síni – um teg, Kristjan, sum nú hevur seksti ár á baki. Hjartaliga til lukku við hesum degi og takk fyri manga góða lötuna á lívsins ljómandi gøtu.

Frits

Minni um Niels

Nú bjøllur á meg kalla til stjórnukláran fund, og friður legst um alla fold og jarðargrund

Mær dimmilunindin fylgir á mini náttarferð, um deyðans djúpu bylgjur, tryggur hjá mær er.

Intill eg land upp vinni, tað land, sum Harrin gav, og aftur tykkum ynni hinumegin hav.

Sjúrdur

